

του... καὶ δακρυροδὼν εἰσέπ. θ. ἴδαι αὐ-
τὴν εἰς τὰς ἡρωϊκὰς του ἀγκάλας. Ὁ
Ἐλμάς Βέης τὸ ἔσωσεν ἐκ τοῦ κινδύνου. ¹⁾

Τῆς Τριπολιτικῆς ἀλωθείσης, ἀπηλλά-
γη τῆς δουλείας ἡ Πελοπόννησος.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἰδρύθη ἡ
ἀναγέννησις τῆς Ἑλλάδος. Συνελθούσης
δὲ τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἐθνοσυνλεύσεως,
θεσπίσθησαν νόμοι διὰ τὴν ἀναστηθεί-
σαν Ἑλλάδα. Τὸ πρῶτον θέσπισμα ὑ-
πῆρξε

ΤΟΙΣ ΠΟΡΕΥΟΜΕΝΟΙΣ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ
ΕΥΓΕΝΩΜΟΝΕΙ Η ΠΑΤΡΙΣ.

Γ. Κ. ΣΦΗΚΑΣ.

Η ΘΥΓΑΤΗΡ

ΔΥΟ ΜΗΤΕΡΩΝ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ἡ ἄμικα ἐστάθη, καὶ ἐξέρχεται εὐ-
γενεστάτη τις κυρία συνοδευομένη ὑ-
πὸ τινος ἄλλης, ὁ κόμης κατ' ὁ βαρῶ-
νος ἐχαιρέτησαν αὐτὴν ταῦτοχρόνως ὁ
μὲν ὑπὸ τὸν τίτλον κομήσεως, ὁ δὲ
Μαρκησίας. Ἡ εὐγενὴς κυρία ἀνταποκρι-
νομένη εἰς τοὺς γαιρετισμούς ἀμφοτέ-
ρων εἶπεν αὐτοῖς ὑπομειδιῶσα

— Πῶς συμβαίνει, κύριοι, νὰ μὲ
γνωρίζετε ἀμφοτέροι, καὶ ὁ μὲν νὰ μὲ
ἀποκαλῇ κόμησαν ὁ δὲ μαρκησιάν;
Ἰδοὺ λοιπὸν, κύριοι, ἐν μέρει ἡ ἐξή-
γησις τοῦ αἰνίγματος σας. Ὅτι εἶμαι
δηλονότι καὶ δὲν εἶμαι ταῦτοχρόνως τὸ
ἑν ὅμῳ πιστευόμενον ἄτομον, τοῦτο
συμβαίνει καθότι συνδέομαι μὲ δύο οἰ-
κογενεάς, καὶ ἔχω δύο μητέρας, ἡ μὲν

εἶνε ἡ κυρία κόμησσα Λευκὴ Δαρδαλὲτ,
καὶ ἡ ἄλλη ἡ κυρία Ἀδελαῖς Μαδαν-
τέρ. Ὅποια ἐξ αὐτῶν εἶνε ἡ ἀληθὴς
μήτηρ μου, ἀγνοῶ οὐδὲ αὐταὶ ἐκείναι
τὸ γνωρίζουσι. Πῶς τοῦτο συνέβη, εἰ-
μὶ πρόθυμος νὰ σᾶς ἐξηγήσω, ἀν δὲν
σᾶς δυσάρεστῇ ἡ ἀκρόασις θλιβεραῖς ἱ-
στορίας.

Ἰκετευθεῖσα δὲ ὡς συγχρόνως ὑπὸ
τε τοῦ κόμητος, καὶ ὑπὸ τοῦ μαρκη-
σίου νὰ διηγηθῇ τὸ σύμβαμα ἐκεῖνο,
ἠκολούθησεν ὡς ἑξῆς

— Φίλοι ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἡ τε κό-
μησσα καὶ ἡ μαρκησία, δὲν ἐπαύσαν οὐταὶ
τοιαῦται καὶ μετὰ τὴν ὑπανδρεῖαν των.
Κατὰ τὸ 1832 ἔντρομοι γενόμενοι
ἐνεκα τῆς χολέρας ἣτις προσήγγιζεν
ὀρμητικῇ κατὰ τὰ σύνορα τῆς Γαλ-
λίας, ἐπεισαν τοὺς συζύγους των νὰ με-
ταβῶσιν ὅλοι εἰς Ἰταλίαν, ἐν περιπτώ-
σει καθ' ἣν ἡ ἀσθένεια αὕτη ἀνεφαίνε-
το εἰς Παρισίους. Ἀλλὰ παρενεβάλλε-
το πρόσκομμά τι ἐκάστη τῶν κυριῶν
τούτων εἶχε θυγάτριον τῆς αὐτῆς ἡλι-
κίας καὶ φυσιογνωμίας ἧς ἠρίθμει μῆνας τὸ
μὲν, ἔξ καὶ τινος ἡμέρας τὸ δέ. Νὰ ἐκθέ-
σωσι τὰ ἄθρα ἐκεῖνα πλάσματα εἰς τὰς
στενοχωρίας μακροῦ ταξειδίου, ἦτο ἀφρο-
σύνη καὶ βαρβαρότης. Ἀπεφάσισαν λοι-
πὸν, ἐκ συμφώνου νὰ πέμψωσιν αὐτὰ ὁ-
μοῦ μὲ τὰς τροφούς αὐτῶν εἰς τινὰ ἐν
Auteuil οἰκίαν τοῦ μαρκησίου Μαδαντέρ,
ἐν ἣ ὁ γέρων Ραφαήλ, φύλαξ ὢν, ἠδύ-
νατο νὰ γίνῃ τοιοῦτος, πρὸς δὲ καὶ προ-
νοητὴς τῶν τε τροφῶν καὶ θυγατρῶν.
Οὕτω δὲ ἵνα πραγματοποιήσωσιν ὅσον οἶν
τε τάχιστα τὸ σχέδιόν των, τὴν πρῶ-
την Μαρτίου 1832 τροφὴ καὶ θυγά-
τρια ἐστάλησαν εἰς τὸν γέροντα Ραφαήλ.
Ὅτε τὰς 26 Μαρτίου 1832, διεδόθη
ἡ εἰδησις ἐν ᾧ πᾶσι τοῖς Παρισίοις ὅτι
ἐν τῇ ὁδῷ Gros Cailou, ἀπέθανεν
ἄχθοφόρος τις προσβληθεὶς ὑπὸ χολέρας,
αἱ δύο οἰκογενεαὶ Δαρδαλὲτ καὶ Μα-
δαντέρ, ἀνεχώρησαν πάραυτα δι' Ἰταλίαν
συνιστώσαι εἰς τὸ θεῖον ἐαυτάς καὶ τὰ
τέκνα των καὶ ἐπειδὴ, ὡς ἐλέγετο, αἱ

(1) Ἀπαντες οἱ γενναῖοι οὗτοι, πλὴν τοῦ
ὑπο τοῦ Μαυρομυχάλη, κατεσφάγησαν διαρκού-
σης τῆς ἀλώσεως. Νεωτέρα ἱστορία τῆς Ἑλ-
λάδος, ὑπὸ Ρίζου, σελ. 335.

ἀγκραι συγκινήσεις προδιαθέτουσιν εἰς τὴν ἀσιατικὴν ἀσθένειαν, ὀλίγον ἐρρόντιζον νὰ ἔχωσιν εἰδήσεις ἐκ τῆς γενετείρας γῆς. Ἐν τούτοις ὁ φόβος εἶνε κακὸς σύμβουλος! Ἡ ἀσθένεια ἔκαμνε γιγαντιαίας προόδους, οὐδὲ αὐτοῦ τοῦ Auteuil φεισθεῖσα τὴν αὐτὴν μάλιστα νύκτα ἀπέθανον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ μαρκησίου ὁ φύλαξ, αἱ δύο τροφοὶ καὶ ἐν ἐκ τῶν θυγατρῶν. Οἱ γείτονες μὴ βλέποντες τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐμφανιζόμενον τὸν γέροντα Ραφαὴλ, ὑπωπτεύθησαν ὅτι ἀπέθανε καὶ ἔδραμον νὰ εἰδοποιήσωσι τοὺς ἐπιτετραμμένους τὴν περίθαλψιν τῶν χολεριώντων, οὗτοι δὲ μάστιν κρούσαντες τὴν θύραν ἀνέστησαν δι' ἑνὸς παραθύρου καὶ εὗρον τὰ θύματα τοῦ θανάτου. Ἐθαψάν τὰ πτώματα, καὶ ἔδωσαν πρὸς φύλαξιν τὸ ἐπιζῆσαν θυγάτριον, ὅπερ ἤμην ἐγὼ, εἰς τινα γείτονα ἥτις πάραυτα τὸ ἐγαλακτοτρόφησε, καὶ ἔθετο αὐτὸ εἰς τὴν θέσιν τοῦ μονογενοῦς αὐτῆς υἱοῦ ὃν ἡ νόσος τὴν προτετραίαν εἶχε παρασύρει.

Τῆς νόσου ἐντελῶς ἐκλειψάσης, ἐπέστρεψαν εἰς Παρίσιους αἱ δύο εὐγενεῖς οἰκογένειαι, καὶ μόλις φθάσασαι ἔδραμον εἰς Auteuil διὰ νὰ ἴδωσι καὶ περιπτύχῃσι τὰ δύο αὐτῶν θυγάτρια, ἅτινα τότε ὤφειλον νὰ ἔχωσι συμπληρωμένον τὸ πρῶτον τῆς ἡλικίας των ἔτος, καθότι αἱ οἰκογένειαι εἶχον λείψει ἕξ μῆνας. Ὑψίστε Θεέ! ὅποια ὑπῆρξεν ἡ θλίψις των, ὅτε ἔμαθον τὸ συμβάν! ὅποια σκληρὰ ἀμφιβολία εἰς ἀμφοτέρους τὰς οἰκογενεῖς νὰ μὴ γνωρίζωσι, νὰ μὴ δύνανται ν' ἀνακαλύψωσιν, εἰς τίνα ἕξ αὐτῶν ἀνήκει τὸ ἐπιζῆσαν κοράσιον, καὶ ἀφ' ἐτέρου τόσον καλῶς ἀνατετραμμένον ὑπὸ τῆς Κυρίας Σαγγλιέρ. Τότε ἡ τε κόμησσα καὶ ἡ μαρκησία, αἵτινες ὑπῆρξαν αἱ πρωταῖτιοι τοῦ εἰς Ἰταλίαν ταξειδίου, ἤρχισαν, ὀλίγον ἄργα εἶναι ἀληθές, νὰ ἐπιπλήττωσιν ἑαυτάς ἐπὶ δειλία καὶ ὀλίγη μνηρικὴ στοργῇ, ἵνα δι' ἐπανορθώσωσιν ἐν μέρει τὸ παράπτωμά των, ἀπεφάσισαν νὰ διατηρήτωσι τὸ κοράσιον ἐκείνο ὡς

κοινὴν αὐταῖς θυγάτερα· καὶ διὰ τούτων ἐξόδων νὰ ἐκπαιδεύωσιν αὐτὴν ἐν τῶν ἐπισηματέρων παρθεναγωγείων τῶν Παρισίων, καὶ ἀποπερατωθείσης τῆς ἀνατροφῆς τῆς νὰ κατοικῇ διαδοχικῶς ἕνα μῆνα εἰς ἐκάστην οἰκογένειαν, κατὸν μῆνα καθ' ὃν θὰ κατοικῇ ἕκαστη τῇ κομῇ νὰ καλῇται Λοδοβίκη Κλημαντία Δαρδαλέτ, καθότι ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἐκαλεῖτο Λοδοβίκη, τὸν δὲ πατέρα τῇ μαρκησίᾳ, Κλημεντία Λοδοβίκη Μαδαντέρ, καθότι ἡ θυγάτηρ τῆς ἐκαλεῖτο Κλημεντία. Ὁ κύριος κόμης με ἐγνώρισε κατὰ τὸν Ἀπρίλιον ὅθεν ἔφερον ὄνομα Λοδοβίκη Κλημεντία Δαρδαλέτ· ὁ κύριος βαρὼνος με ἐγνώρισε κατὰ τὸν Μάϊον, τότε ὡς καὶ σήμερον, ἔφερον ὄνομα Κλημεντία Λοδοβίκη Μαδαντέρ· καὶ ἰδοὺ, κύριοι, σὰς ἐξήγησα πῶς ὑπῆρξα καὶ δὲν ὑπῆρξα ταυτοχρόνως τὸ ὕψις ὑμῶν πιστευόμενον ἄτομον. Τώρα ἄς ἔλθωμεν εἰς τὴν προσφορὰν σας, δι' ἣν τῇ ἀληθείᾳ ὑπερηφανεύομαι· ἀλλὰ δὲν δύνημαι νὰ δεχθῶ οὔτε τὴν τοῦ κόμητος, οὔτε τὴν τοῦ βαρὼνου, καὶ ἰδοὺ ὁ λόγος· νυμφευομένη ἐκάστη τῶν οἰκογενειῶν θὰ μοι δώσει προίκα ἀνταξίαν τῆς περιουσίας των· ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἀνήκω ἢ εἰς μίαν οἰκογένειαν, θὰ δεχθῶ λοιπὸν ἐκ τῆς ἄλλης ὅτι δὲν μοὶ ἀνήκει, καὶ θὰ στερήσω, πρὸς ὠφελείαν μου, ἀδελφούς καὶ ἀδελφὰς ξένους. Ἀπεφάσισα, λοιπὸν, νὰ μείνω ἄγαμος ἐφ' ὅλην μου τὴν ζωὴν. Ταῦτα δὲ εἰπούσα ἐχαίρετῆς τοὺς εὐγενεῖς ἐκείνους κυρίους καὶ διηυθύνθη πρὸς τὴν ἀμαξάν τῆς.

Ὁ δυστυχὴς κόμης ἀπενεκρώθη ἔχων ἀπλανές τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· καὶ ὁ βαρὼνος ἀπαθέστερος αὐτοῦ ἠθέλησε νὰ συνοδεύσῃ τὴν μαρκωνιδά. Εἶθε νὰ μὴ τὸ ἐπραττε. Ἀνοίξας τὴν θυρίδα εἶδε τὴν Μαριάνναν, καὶ ἀνεγνωρίσθη ὑπ' αὐτῆς, ὅθεν χιλιᾶκις κατηράτο τὴν παρελθούσαν διαγωγὴν τοῦ προβλέπων ὅτι θὰ ἐφείλκε τὸ μῆτος τῆς γυναικὸς ἐκεῖ-

νης, ἥς ἐπεδίωκε τὴν συμπάθειαν.

Ἐπιστρέψασα οἶκαδε ἡ ἡμετέρα Κλημεντία Λοδοβίκη εὐθύς ἔδραμεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς μαρκησίας, οὐχὶ ἵνα τὴν πληροπορήσῃ περὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς συνεντεύξεώς της μετὰ τοῦ Κόμητος καὶ Βασιλέως, διότι ἐκ προοιμίων αἱ δύο μητέρες τὴν ὀριστικὴν ἐγνώριζον ἀποφασίσαι τῆς κοινῆς αὐτῶν θυγοτρὸς, ἀλλ' ἵνα τῇ γνωστοποιήσῃ ὅτι ἡ Μαριάννα εἶχεν ἀναγνωρίσει ἐν τῷ θαρρόνῳ τὸν ὑποτιθέμενον Γεώργιον Δουδάλ, ὡρολογιοποιόν· ἀλλὰ πρὸς μεγάλην αὐτῆς ἐκπληξιν εὗρε τὴν μητέρα της τεθλιμμένην καὶ κλαίουσαν, ἥτις ἅμα εἶδε τὴν μαρκωνίδα τῇ εἶπεν·

— Ἰδοῦ, φιλάττη θύγατερ, μία ἐπιστολή ἥς τὸ περιεχόμενον μοὶ σπαράσσει τὴν καρδίαν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μοὶ ταράττει τὸν νοῦν, καὶ δὲν δύναμαι νὰ λάβω τὴν λύσιν αὐτῆς εἰμὴ ἀπὸ σέ.

Καὶ ἔδωκεν αὐτῇ τὴν ἐπιστολὴν παρακαλοῦσα νὰ τὴν ἀναγνώσῃ ὑψηλοφώνως· ἡ δὲ μαρκωνίς, ἐκπληκτος εἰς ὅ,τι ἤκουε, ὑπήκουσεν εἰς τὴν μητέρα καὶ ἀνέγνωσε τὰ ἀκόλουθα.

«Περιπόθητος μῆτέρ μου!

«Πόσον εἶμαι δυστυχὴς μέλλων νὰ ἐπράξω τὸ ἀντίθετον τοῦ ὅ,τι ποθεῖ ἡ καρδιά μου, ἥτις ἠθέλησε νὰ πληρώσῃ δι' ἀνθέων τὴν ὑπαρξίν σας, ἀλλ' ἀπεναντίας σκληρὰ εἰμαρμένη τὴν ἀπαίτει ἀκανθώδη καὶ ταλαίπωρον! «Ὅπως ἐπιτύχω νίκην, ἥτις ἄλλως δὲν ἀποκτάται εἰμὴ διὰ τῆς φυγῆς, ἀπεφάσισα ν' ἀναχωρήσω σήμερον κατατασσόμενος εἰς τὰ στρατεύματα ἅτινα ἀβριον ἀναχωροῦσι δι' Ἀλγερίαν. Περὶ τίνος νίκης πρόκειται θέλει σὰς εἶπῃ ἡ ἐνάρτεος καὶ ἀγαθὴ ἀδελφὴ μου Κλημεντία Λοδοβίκη. Σὰς ζητῶ συγγνώμην, σεβαστὴ μου μητέρα, διὰ τὴν ὑπερβολήν μου θλίψιν ἣν διὰ τῆς παρουσίας μου σὰς προξενῶ, σεβαιωθῆτε δὲ ὅτι καὶ μακρὰν ἔσομαι, οἷος πάντοτε ὑπῆρξα, ἀφωσιωμένος καὶ εὐπειθέστατος υἱός.

Ἐδοάρδος.»

Καὶ ἡ μαρκωνίς Κλημεντία Λοδοβίκη ἀφ' οὗ ἀνέγνωσεν, οὐχὶ ἀνευ¹ συγκινήσεως τὸ φύλλον ἐκείνο, ἀνεκράξεν·

— Ἐνάρτεε ἀδελφέ· ὁ θεὸς θέλει ὁδηγήσει εἰς αἷσιον πέρας τὴν ἡρώϊκὴν ἀποφασίν σου· οἱ δὲ γονεῖς σου θέλουσι τρέφει δι' ἐσέ τὸ θεῖον ἐκεῖνο γόητρον ὅπερ μᾶς ἐμπνέουσιν αἱ ὑπὸ τῆς ἀρετῆς ἐπιβαλλόμεναι θυσίαι, οὐδὲ ἔσονται κατώτεροι σοῦ κατὰ τὴν ἀρετὴν, ἵνα ὑποστῶσι τὴν ἀπομάκρυνσίν σου!

Ἴνα ἐμβαθύνωμεν εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἀναφωνήσεως ταύτης, δι' ἥς ἡ μαρκωνίς ἠθέλησε νὰ προετοιμάσῃ τὴν ψυχὴν τῆς μαρκησίας διὰ τὴν ἀπώλειαν ἑνὸς υἱοῦ, εἶνε ἀνάγκη νὰ διηγηθῶμεν πᾶν ὅ,τι μέχρι τοῦ νῦν ἔξιωπήσαμεν. Ὡς εἴπωμεν λοιπὸν, ὅτι ὅτε αἱ δύο εὐγενεῖς οἰκγενεῖαι Δαρδαλέτ καὶ Μαδαντέρ ἀνεχώρησαν δι' Ἰταλίαν, ἦτοι κατὰ τὸ 1832 τὰς 26 Μαΐου, ἡ μαρκησία παρέλαβε μεθ' ἑαυτῆς τὸν πρῶτότοκον αὐτῆς υἱόν, χαριέστατον, τεσσάρων ἐτῶν, ὀνομαζόμενον Ἐδοάρδον. Ὅτε ἔφθασαν εἰς Τορίνον ἔνθα ἡ μαρκησία εἶχεν ἀδελφὴν τῆς τινα ὑπανδρευμένην μετὰ τὸν κόμητα Ν... γάλλον πρόσφυγα, ὁ ὠραίος Ἐδοάρδος ἐλαφρῶς ἠσθένησε, αὐτῇ δὲ πρέτεινε νὰ κρατήσῃ παρ' αὐτῇ τὸν ἀνεψιὸν Ἐδοάρδον, ἵνα μὴ τὸ συμβᾶν τοῦτο παρεμποδίσῃ τὴν ἐξακολούησιν τοῦ ταξιδίου εἰς τὰς εὐγενεῖς οἰκογενεῖας. Ἡ πρότασις ἔγεινε δεκτὴ. Ἀνεχώρησε λοιπὸν ἐκ Τορίνου ἀνευ αὐτοῦ, καὶ ὅτε μετὰ ἑξ μῆνας οἱ ἡμέτεροι φυγάδες ἐπέστρεφον εἰς Γαλλίαν, διὰ μέσου τῆς Ἑλβετίας ἡ μαρκησία ἐγραψεν εἰς τὴν ἀδελφὴν της, νὰ τῆς πέμψῃ τὸν υἱὸν εἰς τὴν Γενεύην. Ἀλλ' ὁ χαρίεις Ἐδοάρδος εἶχε προσελκύσει τὴν ἀγάπην τοῦ τε θεοῦ καὶ τῆς θείας του, ὥστε παρεκάλεσαν τὴν μητέρα, νὰ τὸν ἀφήσῃ εἰς αὐτοῦς ὀλίγον εἰσέτι, καὶ κατ' ἔτος ἐπανελαμβάνον τὴν αὐτὴν παράκλησιν δι' ἥς ἐπέτυχον νὰ τὸν κρατήσωσι μέχρι τοῦ 1850 καθ' ἣν ἐποχὴν ἀπολέσας τὴν θείαν, ἥτις κατεῖχε θέ-

σιν μητρός, ἀπεφάτισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ Τορίνον καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν γενέθλιον γῆν εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας του. — Τώρα ἂς ἀφήσωμεν εἰς τὴν μαρκιωνίδα, ἀφοῦ προεζάξαμεν τ' ἀνωτέρω, νὰ ἐπεξηγήτῃ εἰς τὴν μαρκησίαν τὴν σκοτεινὴν ἔννοιαν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἑδοάρδου. — Αὕτη δὲ οὕτως ἤρχισε.

— Περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου ἡ ἄλλη μήτηρ μου μετ' ὠδήγει μεθ' ἑαυτῆς εἰς Νανσύ, ἔνθα ἐπορεύετο ἵνα ἀναδεχθῇ θυγάτριόν τι φίλης τῆς τιнос. τῆς κυρίας Ἐμιλίας Δε Λαριβιέρ. Μίαν ὥραν μακρὰν τῆς ρηθείσης πόλεως διεκρίναμεν, μετὰ μεγάλης ἡμῶν λύπης ἀνατραπέσαν τὴν ταχυπορικὴν ἀμαξάν, ἣτις ἤρχετο ἐκ τῆς Ἐλβετίας καὶ ὅλους τοὺς ἐπιβάτας ἀγωνιζομένους ὅπως τὴν ἐπαναφέρωσι εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς κατάστασιν. Εἰς τὴν θέαν ἐκείνην ἡ μήτηρ μου διέταξε τὸν ἡνίοχον νὰ σταθῇ καὶ νὰ ἐρωτήσῃ ἂν δυνάμεθα νὰ γίνωμεν εἰς αὐτοὺς κατὰ τι χρήσιμοι. Ὁ ὁδηγὸς μᾶς εἶπε ὅτι δυνάμεθα νὰ χρῴσιμεύσωμεν εἰς νέον τινα, τὸν μόνον παθόντα, ὁδηγοῦντες αὐτὸν εἰς τὴν πλησίον Νανσύ ὅπως λαθῇ ἐκ τῆς βαρείας πληγῆς ἣν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔφερε.

Ἡ πρότασις προθύμως ἐγένετο δεκτὴ καὶ ἰδοὺ εὐθὺς μετὰ ταῦτα ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς ὡραιότατός τις νέος, φυσιογνωμίας οὐχὶ κοινῆς, μετ' ἡν κεφαλὴν δεδεμένην, καὶ ὅστις γενναίως ὑφίστατο τοὺς πόνους. Ἐκ τῆς κομψότητος τῆς ἐνδυμασίας του, τῆς εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς του, καὶ τῆς εὐφραδοῦς ὁμιλίας του ἐνοήσαμεν ὅτι κατήγετο ἐξ ἐκλεκτῆς οἰκογενείας.

Πρὶν ἢ ἀναβῇ εἰς τὴν ἀμαξάν μας, ἰκέτευσεν ὅλους τοὺς περιηγητὰς νὰ παρασιωπήσωσι τὴν δυστυχίαν του καὶ τὸ ὄνομά του, ἵνα μὴ, ἀπὸ στόματος εἰς στόμα μεταδιδόμενη, φθάσῃ εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν ἀγαπητῶν γονέων του καὶ τοὺς προξενήσῃ ἀνωφελῆ θλίψιν. Λαβὼν δὲ παρ' ὅλων ἐπίσημον ὑπόσχεσιν, ἀνέβη εἰς τὴν ἀμαξάν καὶ μᾶς εἶπε:

— Ἐσκεπτόμην νὰ κάμω εἰς τοὺς γονεῖς

μου ἀπροσδόκητόν τι, φθάνων εἰς Παρίσιον, ἄνευ προειδοποιήσεως, καὶ τὸ ἀπροσδόκητον ἔλαβον ἐγὼ διὰ τῆς ἀνατροπῆς τῆς ταχυπορικῆς ἀμαξῆς! ὑπομονή!

Ἀντικατεστήσαμεν διὰ τῶν λευκῶν ἡμῶν μανδυλίων τὰ ἥδη αἵματόφυρτα περιδέματα τῆς κεφαλῆς. Βαθυπλὸν, ἕνεκα τῆς κινήσεως τῆς ἀμαξῆς ἡλαττοῦντο αἱ δυνάμεις του, καὶ ἀπεφεύγουμεν τὰς ἐρωτήσεις μὴ αἱ ἀπαντήσεις ἐπιβαρύνωσι τὴν κατάστασιν του. Ὅτε ἠννόησε ὅτι προσηγγίζομεν εἰς Νανσύ μᾶς παρεκάλεσε νὰ τὸν ὁδηγήσωμεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς πόλεως.

— Διὰ τί εἰς τὸ νοσοκομεῖον; ἀνέκραξεν ἡ μήτηρ μου ἡ περιπόθητός φίλη μου θέλει εὐχεστηθῇ νὰ μᾶς φιλοξενήσῃ. Μὰ μὴ δεχθῇτε δὲ τὴν πρόσκλησίν μου θὰ ἦτο μέγα ἀδίκημα πρὸς ἐμὲ καὶ ἔτι μεγαλειότερον πρὸς τὴν φίλην μου.

Ἄμα ἤκουσε ταῦτα ἐκλίνε τὴν κεφαλὴν εἰς ἐνδείξιν ὑπακοῆς καὶ εὐγνωμοσύνης. Φθάσαντες εἰς τὸ παλάτιον τῆς κομῆσεως ἐτύρουμεν εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς. Ἡ οἰκοδέσποινα πύχαιστησε τὴν μητέρα μου, διὰ τὸν νέον ξέιον ὅνπερ τῇ ὠδήγησε καὶ τὴν προσεκάλεσε νὰ τῇ εἰπῇ τὸ ὄνομά του.

— Τὸ ἀγνοεῖ, ἀπήντησεν ὁ νέος, καὶ σὰς παρακαλῶ, εὐγενεστάτη κόρησσαι, νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃτε νὰ τὸ κρατῶ μυστικὸν μέχρι οὗ ἐντελῶς λαθῶ. Μόνον θὰ σὰς εἶπω διὰ τῆς εἰλικρινείας ἐκείνης ἣν ἐν τῷ προσώπῳ μου ἀναγινώσκετε, ὅτι εἰμι εὐγενὴς ἐξ οἰκογενείας ἀνταξίας τῆς ἡμετέρας.

Καὶ ἡ κόρησσαι ἠρέσθη.

— Τώρα, εἶπεν ἐρυθριῶσα ἡ μαρκιωνίς, ἐγὼ ὑπῆρξα ἡ ἀκάματος νοσοκόμος τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου νέου ὅστις ἐφείλκεται τὴν συμπάθειάν μου, ἥτις μετ' ὠδήγησεν εἰς τὸν ἔρωτα. Καὶ αὐτὸς μετ' ἡγάπησεν. Ἐγὼ δὲ ἡ ἀπερίσκεπτος τῇ ὠρκίσθημι ὅτι θὰ τὸν ἀγαπῶ. Προσηγγίζεν δὲ Μάϊος καὶ ἡ μήτηρ κόρησσαι ὤφειλε νὰ με στείλῃ εἰς τὴν πολυτὴν μητέρα μαρκησίαν!.. Λυπηροτάτη ὑπῆρξεν ἡ στιγμή τοῦ χω-

ρισμοῦ καὶ ἀμοιβαίως ὑπεσχέθημεν, νὰ μὴ ἀποκαλύψωμεν τὸν ἔρωτά μας πρὶν ἢ ἐπέλθῃ ἡ ἀνάγκη νὰ πραγματοποιηθῶμεν περὶ τοῦ γάμου. Συνέστησα θερμῶς εἰς τὴν κυρίαν κόμησσαν Δέ-Λαρβιέρ νὰ μὴ ἀφήσῃ τὴν ἀναχωρήσῃ ὁ ἀσθενὴς της πρὶν ἢ ἐντελῶς ἰαθῇ. Ἀνεχώρησα ἀφίχθην εἰς Παρίσιους, καὶ τὴν πρώτην Μαΐου ἡ ἀδιάστατος μήτηρ κόμησσα μὲ πέμπει πάλιν εἰς τὴν μητέρα μαρκησιάν. Πρὸ τινων ἡμερῶν, ἀκριβῶς τὰς 12 τρέχοντος Μαΐου, ἔμενον μόνη ἐν τῷ δωματίῳ μου ἰχνογραφοῦσα τὴν ἀνατροπὴν τῆς ταχυδρομικῆς ἀμάρτης. Ἀκούω ἀσυνήθην θόρυβον ἐρχομένων ἀμαζῶν προβαίνων εἰς τὸ παράθυρον διὰ νὰ ἴδω τί συμβαίνει, καὶ διακρίνω ἀσυνήθην κίνησιν εἰς τοὺς ὑπρέτας, καὶ εἶδος χαρᾶς ἑωγραφημένης ἐπὶ τοῦ προσώπου των. Τρέχω νὰ νύψω τὰς ἐκ τοῦ μολυβδοκονδύλου μελανωθεῖσας χεῖρας μου, καὶ σπεύδω νὰ ἐξέλθω ἐκ τοῦ δωματίου διὰ νὰ πληροφορηθῶ, ὅτε αἰφνης εἰσέρχεται ἡ Μαριάννα, ἡ ἀξίεραστος ἀναδεκτή μου, καὶ μοὶ λέγει, ἐξ ὀνόματός σας, ἀγαπητή μου μήτηρ, νὰ καταβῶ εἰς τὸ δωματίόν σας, διὰ νὰ μὲ παρουσιάσητε εἰς τὸν ἀδελφόν μου, ἐλθόντα ἀπροσδοκῆτως ἐκ Τορίνου, καὶ ὃν εἰσέτι δὲν ἐγνώριζον. Καταβαίνω δρομαίως τὰς κλίμακας καὶ εἰσέρχομαι εἰς τὸν κοιτῶνα. Θεέ! ὁποία ἀπροσδόκητος ἀποκάλυψις! Ἐν τῷ νέῳ, ὃν μοὶ ἐπαρουσιάσατε ὡς ἀδελφόν μου καὶ υἱόν σας, ἀναγνωρίζω ἐκεῖνον ὅστις ἔπεσεν ἀπὸ τῆς ταχυδρομικῆς ἀμάρτης, ἐκεῖνον ὃν ὠδηγήσαμεν εἰς Νανσύ, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸν ἑραστὴν μου! Εἶνε ἀνέκφραστος ἡ ἐκπληξὶς ἀμφοτέρων, ὅτε μᾶς προσηγόρευσαν ἀδελφὸν καὶ ἀδελφὴν! Ἀλλ' ἡ πανίσχυρος τῆς ἡμετέρας καρδίας ἀρετὴ ὑπερτερήσασα τοῦ πάθους μᾶς ἔπεισε νὰ ὑποφεύγωμεν ὁ εἰς τὸν ἕτερον, καὶ ὁ ἀγαστὸς ἀδελφός μου πειράται ἀναχωρῶν νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ παρῇ τὸ ἱερὸν κατῆκον ὑπερ μᾶς ἐπι-

βάλλουσιν οἱ τε θερησκευτικοὶ καὶ πολιτικοὶ νόμοι . . .

Μόλις ἡ μαρκησιὸν εἶχε τελειώσει τὴν ἐμιλίαν της, εἰσῆλθε πλήρης ἀσυνήθους εὐθυμίας ὁ Ἐδοάρδος κορῶν.

— Εὐθύμει, ἀρίστη μήτηρ μου! εὐθύμει ἀγαθὴ ἀδελφὴ μου Κλημεντία Λοδοβίκη! Ἡ ἀπόφασίς μου νὰ ἐγγραφῶ εἰς τὸν στρατὸν ἠὺλογήθη παρὰ τοῦ Θεοῦ! Τὴν ἐσπέραν ταύτην θέλωμεν μάθει θετικῶς ἔάν ἡ Κλημεντία Λοδοβίκη εἶναι ἢ μὴ ἀδελφὴ μου. Ἐάν ᾖνε θέλω τὴν σεβασθῇ . . . Ἀλλ' ἔάν δὲν ᾖνε θὰ γίνῃ σύζυγός μου. Δὲν ἔχει οὕτω, μήτερ μου;

— Ἡ ἐπιθυμία σου, θὰ εἶνε καὶ ἰδική μου, ἀλλὰ πρῶτον διηγήθητι . . .

— Εὐθύς, ἀπήντησεν ὁ Ἐδοάρδος. Αἰὰ νὰ ἐγγραφῶ εἰς τὸν στρατὸν ὥφειλον πρὸ πάντων νὰ γνωρίζω εἰς ποῖον ἔπρεπε νὰ διευθυνθῶ, καὶ τὸ πᾶν ἠγνόουν. Αἰὰ νὰ πληροφορηθῶ ἡτηθύνθην πρὸς τινα χειρουργὸν ὃν κατὰ τύχην συνήτησα καθ' ὁδόν. Ἀκολουθήσατέ με, μοὶ εἶπεν, ἐγὼ αὐτὸς εἶμαι ἐπιτετραμμένος νὰ ἐπισκεφθῶ τοὺς νεοσυλλέκτους. Καθ' ὁδὸν τῷ διηγήθην τὰ συμβάντα μου. Αὐτὸς δ' ἀνέκραξε· Θεία πρόνοια! σὲ θαυμάζω χωρὶς νὰ σ' ἐννοῶ! Τῷ ἐζήτησα τὴν αἰτίαν τῆς ἀναφωνήσεώς του ταύτης. Ἐπειδὴ εἶμαι ὁ μόνος, μοὶ εἶπεν ὅστις δύναμαι νὰ φέρω τὴν δάδα τῆς ἀληθείας ἐπὶ τοῦ προκειμένου, καὶ νὰ σᾶς ἀποκαλύψω, διὰ προφανοῦς γεγονότος ἂν ἡ περὶ ἧς λέγετε νέα εἶναι ἢ μὴ ἀδελφὴ σας. Ἐάν σᾶς ἀποδείξω αὐτὴν ὡς ἀδελφὴν ὀφείλετε νὰ τὴν σεβασθῆτε, τοῦναντίον δὲ δύνασθε νὰ τὴν λάβητε σύζυγον. Αὐστηρὴς νεᾶνις! θὰ μάθῃ τέλος ποία εἶνε ἡ ἀληθὴς μήτηρ της, ὁ ἀληθὴς αὐτῆς γονεὺς. Ἀκολούθως προσέθετο. Ὑπάγετε, Ἐδοάρδε, καλέσατε εἰς τὴν οἰκίαν σας καὶ τὴν ἀλλήν τῆς νεᾶνιδος μητέρα· εἰς τὰς ὁκτῶ ἀκριβῶς θέλω εἶσθαι ἐκεῖ. Ἐχαιρετίσθημεν, καὶ ἐκεῖνος μὲν ἀνεχώρησε διὰ τὴν ἐργασίαν του, ἐγὼ δὲ

ἔδραμον ἔνταυθα μὲ τὴν πεποίθησιν ἐν τῇ καρδίᾳ, ὅτι τέλος θέλομεν ἐξέλθαι τῆς ἀβεβαιότητος εἰς τὴν ἅπαντες εὐρισκόμεθα.

Μὲ τὴν ἰδιάζουσιν τοῖς στρατιωτικοῖς ἀκρίβειαν, ἔφάνη ὁ χειροῦργος Φωρκὲς εἰς τὰς ὁκτώ ἀκριβῶς συνοδευόμενος ὑπὸ δύο συναδέλφων του, τῶν Κυρίων Σίμωνος καὶ Ζάρδη. Εἰς τὴν ἐμφάνησιν των συγκεχμηένος ψήθηρος περιεργείας, φόβου ἐλπίδος καὶ ἀπιστίας διεδόθη εἰς ὅλην τὴν αἰθουσαν. Ἐν τούτοις ὁ ἀρχιχειροῦργος ἐπαρουσίασε σημειωματάριον, ἐφ' οὗ δεικνύων τὸ ἔτος 1832 μὴνα Μάιον, ἔλεγε:

— Ἰατροὶ καὶ χειροῦργοι εἴμεθα ἡναγκασμένοι νὰ κρατῶμεν σημειώσεις τῶν παρὰ δόξαν γεγονότων ἅτινα εἰσὶν συνήθη εἰς τὴν ἐπιστήμην μας, ὅθεν παρακαλῶ τὰς δύο μητέρας ἰδίαις καίσθησεν ν' ἀντιληφθῶσιν ἂν αἱ σημειώσεις ἅς ἔλαβον διὰ τὰ δύο κοράσια, ἅτινα ἐστάλησαν εἰς Auteuil πρὸς τὸν φύλακα Ραφαήλ, εἰσὶν ἀληθεῖς.

Αἱ δύο μητέρες ἀναγνώσασαι ἐν τῷ σημειωματαρίῳ πᾶν ὅτι ἡμεῖς ἤδη γνωρίζομεν περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν δύο κορασίων εἰς Auteuil, ἐπεθεβαίωσαν τὸ ἀληθές τῶν σημειώσεων. Τούτου ἑπαληθευθέντος, εἶπεν ὁ ἀρχιχειροῦργος, εἰμὶ πρόθυμος νὰ σᾶς δώσω τὴν λύσιν τοῦ ἐπασχολοῦντος ἡμᾶς προβλήματος. Τὰς 3 Μαΐου 1832 ἤμην εἰς Auteuil, μὲ τοὺς συναδέλφους μου τούτους ἵνα τοῖς δείξω ἢν ἄλλοτε ὁ Μολιέρς κατῴκει οἰκίαν, καὶ ἥτις σήμερον ἀνήκει εἰς τὸν κύριον Μαρκήσιον Μαδαντέρ. Κτυπῶ καὶ ἡ γυνή, ἥτις μοι ἠνοίξε τὴν ἥτορ ἢ τροφὸς τοῦ κορασίου τῆς κυρίας κομήσσης ἥς εἶχον ἱατρεῦσαι τὸν πόδα ἐξ ἀσθενείας τινος. Βλέπουσα μὲ ἀνέκραξεν. Ὁ Θεὸς ἅς σᾶς εὐλογῇ, κύριε χειροῦργε ἡ θεία πρόνοια σᾶς στέλει καὶ δεύτερον πρὸς ἐμέ. Καὶ πάραυτα μοι ἔδειξε τὴν ὡραίαν Λουδοβίκην, τὴν κόρην τῆς Κυρίας κομήσσης ἥτις ἐξέπεμπε γοεράς κραυγὰς

καθότι ἐνεπήγη μικρὰ τις βελόνη εἰς τὸν ἀριστερόν θραχίονα, καὶ ἦν ἡ ἀποστονότητος τροφὸς, θελήσασα νὰ ἐξαγάγῃ διὰ τῶν δακτύλων, ἐπὶ μάλλον ἐνεπήξεν, καὶ τόσον ὥστε δὲν ἐφαίνετο πλέον. Ὅπως ἐλευθερώσω τὴν κόρην ἡναγκάσθην νὰ κάμω μακρὰν ἐπὶ αὐτῆς τῆς βελόνης τομήν. Ὅθεν συμπεραίνω ὅτι ἐὰν ἡ ὑποτιθεμένη θυγάτηρ δύο μητέρων ἔχῃ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ θραχίονος τὴν οὐλὴν τῆς κατὰ μῆκος τομῆς, ἢν ἡμεῖς ὡς ἔμπειροι δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν, τότε ἡ δεσποινὶς ἀνήκει εἰς τὴν εὐγενῆ οἰκογένειαν Δαρδαλέτ, ἄλλως τε εἰς τὴν εὐγενῆ οἰκογένειαν Μαδαντέρ.

Εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἀνυπόμονος φωνὴ διεχύθη εἰς ὅλην τὴν αἰθουσαν λέγουσα:

— Ἄς ἴδωμεν τὸν θραχίονα! αἱ ἔδωκεν τὸν θραχίονα!

Καὶ ὁ ἀρχιχειροῦργος ἔν' ἀποφύγῃ πᾶσαν βραδύτητα διέρρηξεν ἀπὸ ἄνω ὥς κάτω τὴν χειρίδα τοῦ ἀριστεροῦ θραχίονος, καὶ οἱ τρεῖς ἔμπειροι ὁμνύουσι ἐπὶ τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς τιμῆς των, ὅτι ὑπάρχει ἐν ἐκείνῳ τῷ θραχίονι ἡ οὐλὴ τῆς κατὰ μῆκος τομῆς, καὶ χαιρετῶσι τὴν νεάνίδα μὲ τὸν τίτλον καὶ τὸ ὄνομα Κόμησσα Λουδοβίκη Δαρδαλέτ. Εἰς τὴν ἀγγελίαν ταύτην μῆτηρ καὶ θυγάτηρ φωνάζουσι καὶ κλαίουσιν ἐκ χαρᾶς καὶ ἐναγκαλίζονται. Ἡ δὲ θυγάτηρ στενωρεῖα τῇ φωνῇ ἀνέκραξε.

— Εἴη εὐλογητὸς ὁ Θεός! Μετὰ δεκαοκταετίαν, γνωρίζω τέλος ὅποια εἶναι ἡ ἀληθὴς μήτηρ μου!

Ἡ γὰρ καὶ ἡ συγκίνησις ἦτο γενική καὶ τὰ τιμαλφῇ τοῦ αἰσθήματος δάκρυα ἔβρεχον πλέον ἢ ἓνα ὀφθαλμόν. Ἀποσπασθεῖσα τέλος ἐκ τῆς μητρός τῆς ἐπορεύθη πρὸς τὸν χειροῦργον καὶ τῷ εἶπε μὲ τόνον, ὃν μᾶς εἶναι πάντῃ ἀδύνατον νὰ ἐκφράσωμεν.

Πρὸς ὑμᾶς κύριε καὶ πρὸς τὸν Μαρκήσιον Ἐδωάρδον ἡ ἄπειρος εὐγνώμοσύνη μου!

Ἀκολούθως περιπτυσσομένη τὴν Μαρκήσιον τῇ εἶπε ἱκετευτικῶς:

— Σὰς παρακαλῶ μὴ μὲ στερήσῃς τοῦ τῆς ἀνεκφράστου ἡδονῆς νὰ σὰς ἀποκαλῶ πάντοτε μῆτερὰ.

Καὶ ἡ μικρὴ φίλοῦσα αὐτὴν εἰς τὸ μέτωπον τῇ εἶπε·

— Βεβαίως θὰ μὲ ἀποκαλῇς μῆτερὰ ἀποκαθισταμένη σύζυγος τοῦ υἱοῦ μου Ἐδοάρδου.

Ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον. Καὶ ἡ ἡμετέρα μικρικῶν ἐξηκολούθησεν οὕσα ἡ θυγάτηρ δὲ ὁ μῆτέρων.

(ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ)

I. E. MANESSIS.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΘΗΚΗ ΛΟΓΩΝ.

ΚΟΙΝΩΝΙΑ.

Ὁ ἄνθρωπος, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς τὸ φῶς, μέχρ' ἐκεῖ κλείσῃ αὐτοὺς διὰ παντός, ἔχει ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς καὶ βοηθείας τοῦ ὁμοίου του. Ἀφοῦ καλῶς νοήσωμεν τὸ ἄξιωμα τοῦτο, οὐδεμίαν θ' ἀπαντήσωμεν δυσκολίαν, ὅπως λάβωμεν ἀκριβῆ τινα ἰδέαν τοῦ τί εἶναι κοινωνία.

Λάβωμεν τὸ παιδίον ἄμα γεννηθέν· ἐπίσας καὶ ὁποίας φροντίδας, ὁποίαν ἐπιμέλειαν, ὁποίας προφυλάξεις δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ θέσωμεν εἰς ἐνέργειαν, ὅπως μὴ πάθῃ τι τὸ τρυφερώτατον σῶμά του καὶ ἐν γένει ἡ υἷα του! Ἡ μὴ τὴν τρέφουσα αὐτὸ μὲ τὸ γάλα τῆς, θερμαίνουσα τὰ ἀπαλὰ καὶ μαλακὰ μέλη του, περιφρουροῦσα τὸ προσφιλὲς ὄν μὲ χιλίας καὶ μυρίας προβλέψεις, τὰς ὁποίας μόνη ἡ μητρικὴ στοργὴ δύναται νὰ ὑπαγορεύσῃ, συντελεῖ ὅπως τὸ τέκνον τῆς αὐξάνῃ βαθυκρόν καὶ κατ' ὀλίγον εὐφωστοί καὶ ρωμαλέον καὶ ἀρχίσῃ

νὰ ψελλίξῃ τὰς πρώτας λέξεις καὶ νὰ κινή τὸν μικρὸν πόδα του εἰς τὸν πρῶτον βηματισμόν. Αἱ φροντίδες τότε διπλασιάζονται, ἐφόσον αὐξάνουσι καὶ οἱ κίνδυνοι. Ἀνάγκη νὰ χειραγωγηθῇ ὁ διαστάζων καὶ σαλευόμενος ποὺς τοῦ ἀνάγκη ὅπως ἄλλος τις ἄνθρωπος γίνῃ ὑπηρέτης τοῦ παιδίου, μὴ ἀπομακρυνόμενος οὐδὲ στιγμὴν ἀπ' αὐτοῦ καὶ παρακολουθῶν αὐτὸ ὡς καὶ αὐτὴ ἡ σκιά του· ὅταν δὲ τὸ μικρὸν πλάσμα καταστῇ ἐπὶ τέλους κύριος ἑαυτοῦ, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ νοῇ τί εἶναι τὸ ζῆν, τότε ἔχει ἀνάγκην ὁδηγοῦ, ἵνα διδάξῃ αὐτὸν πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀνανκαῖον καὶ χρήσιμον, ὅπως γίνῃ ἀληθὴς ἄνθρωπος. Γὰρ σχολεῖα ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς θύρας τῶν ἐντὸς αὐτῶν μαθαίνει τί εἶναι τὸ ζῆν καὶ τὸ καλῶς ζῆν· ἐκεῖ ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν μορφοῦται ἡ διάνοια καὶ ὁ νοῦς του, ἐκεῖ διαπλάσσεται τὸ πνεῦμά του, καθὼς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τὸ ἦθος καὶ ἡ καρδιά του· ἀφοῦ δὲ περατωθῶσιν αἱ σπουδαί του καὶ ἐγκαταλείψῃ διὰ παντός τοὺς τοίχους ἐκείνους τῶν σχολείων, οἷτινες τὸν ἔδωκεν μετροῦντα τὰ πρῶτα πρὸς τὴν μάθησιν βήματα, τότε ἔρχεται πλέον ἡ σειρὰ του, ὅπως ἀνταποδώσῃ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας φροντίδας, ἃς οὗτοι ὑπὲρ αὐτοῦ προκατέβαλον κατὰ τὴν βρεφικήν, παιδικήν, καὶ νεανικήν αὐτοῦ ἡλικίαν, καὶ ἐξοφλήσῃ τὰς ὀφείλας του χρησιμοποιοῦν τὴν ἀγχείαν, τὴν εὐφύαν καὶ ἐν γένει τὰς δυνάμεις του εἰς προαγωγὴν καὶ βελτίωσιν τῆς καταστάσεως πάντων, παρέχων πρὸς πάντας τὰς ὑπηρεσίας καὶ τὰ εὐαγετήματά του.

Ἀλλὰ πῶς ἦτο δυνατόν τὸ παιδίον νὰ γίνῃ τέλειος ἄνθρωπος, ἐν μὴ ἄλλοι προέβλεπον περὶ αὐτοῦ; Πῶς ἡ δύνατο ὁ ἄνθρωπος νὰ διδασθῇ, ὅπως καθίσταται ὠφέλιμος καὶ εὐεργετικὸς πρὸς τοὺς ὁμοίους του, ἐὰν ἔξη ἔρημος καὶ μεμονωμένος, καὶ εὐρίσκετο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προνοῇ μόνος διὰ πᾶν ὅ,τι ἡ δύνατο νὰ καταστήτῃ εὐτυχὴ καὶ εὐ-